

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Tdo/19/2023
Identifikačné číslo spisu:	2121011575
Dátum vydania rozhodnutia:	28.03.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Zeleňáková
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:2121011575.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martiny Zeleňákovvej a sudcov JUDr. Pavla Farkaša a JUDr. Dušana Krč-Šeberu, v trestnej veci obvineného J. X., pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 ods. 1 písm. a), ods. 2 písm. d) Trestného zákona, na neverejnom zasadnutí konanom 28. marca 2023 v Bratislave, o dovolaní obvineného J. X. proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 23. júna 2022, sp. zn. 6Tos/58/2022, takto

rozhodol:

Podľa § 382 písm. f) Trestného poriadku dovolanie obvineného J. X. o d m i e t a.

Odôvodnenie

Uznesením Okresného súdu Trnava (ďalej aj „súd prvého stupňa“ alebo „okresný súd“) zo 16. novembra 2021, sp. zn. 28Nt/43/2021 bol podľa § 399 ods. 1, § 402 ods. 2 Trestného poriadku odmietnutý návrh odsúdeného J. X. (ďalej tiež „obvinený“ alebo „dovolateľ“), narodeného 6. augusta 1978, a manželky obvineného W. X. (ďalej tiež „navrhovateľka“), narodená X. V. XXXX, na povolenie obnovy konania v trestnej veci Okresného súdu Trnava vedenej pod sp. zn. 3PP/134/2009.

Krajský súd v Trnave (ďalej tiež „krajský súd“) uznesením z 23. júna 2022, sp. zn. 6Tos/58/2022 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažnosti obvineného a navrhovateľky proti vyššie uvedenému uzneseniu okresného súdu zamietol.

Proti naposledy uvedenému uzneseniu krajského súdu podal obvinený J. X. vo svoj prospech, prostredníctvom svojho obhajcu JUDr. Radovana Grujbára, advokáta so sídlom v Trnave, Adama Štrekára 8225/50, dovolanie, a to z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. i), písm. c) Trestného poriadku, doplnené jeho vlastnoručným podaním.

V písomných dôvodoch podaného dovolania poukázal obvinený na nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 284/2011, IV. ÚS 305/2009 a zdôraznil, že v zmysle spomínaného rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 284/2011, vo veci odmietnutia dovolania proti uzneseniu o odmietnutí obnovy konania dospel Ústavný súd Slovenskej republiky k záveru, že v tomto prípade ide o výkladové vybočenie, ktoré

predstavuje porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“). Namietal, že základné práva a slobody je potrebné vykladať a uplatňovať tak, aby bola zachovaná ich podstata a zmysel s tým, že dovolateľ je oprávnený nielen dovolanie podať, ale Trestný poriadok mu v tejto súvislosti garantuje práva, ktoré mu nemôžu byť odňaté formalistickým a reštriktívnym postupom (primerane v tomto smere poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 305/2009). Ďalej namietal, že „rozhodnutie od stola“ je, podľa jeho názoru, jasným porušením čl. 6 ods. 1 Dohovoru a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Poukazujúc na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 1/2007, I. ÚS 57/2007, IV. 182/2007 tvrdil, že Ústavný súd Slovenskej republiky uprednostňuje vo vojom rozhodovaní materiálne poňatie právneho štátu, dbá na to, aby prijaté rozhodnutia boli akceptované z hľadiska všeobecnej spravodlivosti, preto výklad noriem nemôže byť tak formalistický, aby sa ním zmaril účel súdnej ochrany. Obvinený poukazujúc ďalej na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 262/2019, I. ÚS 307/2011 dôvodil, že Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) požaduje v prípadoch, keď sa opätovne preskúmava otázka opodstatnenosti rozhodnutia alebo iná zásadná otázka, z hľadiska práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1, ods. 3 písm. c) Dohovoru, aby sa obvinený mohol osobne alebo so svojím obhajcom hájiť a vyjadriť k meritu veci. Z dôvodu, že takýto postup bol v jeho prípade, podľa jeho názoru, odmietnutý a prístup k súdu zmarený, došlo k porušeniu čl. 6 ods. 1 Dohovoru s tým, že súdy nižšieho stupňa ho zbavili možnosti dosiahnuť spravodlivosť. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 106/2011, Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 4022/2018, II. ÚS 2027/2017. Situáciu, v ktorej sa nachádza, nepovažuje za spravodlivú, ale skôr za extrém a exces, ktorý možno vnímať ako ponížujúce zaobchádzanie podľa čl. 3 Dohovoru. V nadväznosti na to namietal porušenie § 34 ods. 3 Trestného zákona, keďže trestným konaním v jeho veci bola, podľa jeho názoru, potrestaná aj jeho rodina. Namietal ešte, že súdy nižšieho stupňa vôbec nezohľadnili zásadu plynúcu z ustanovenia § 34 ods. 1 Trestného zákona a v tejto súvislosti nezohľadnili pomery páchatela s tým, že bagatelizácia pozitívnych aspektov je ústavne neudržateľná, pričom v tomto smere poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 311/2017.

Na základe vyššie uvedených dôvodov navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 386 ods. 1 Trestného poriadku vyslovil, že uznesením Krajského súdu v Trnave z 23. júna 2022, sp. zn. 6Tos/58/2022 a konaním ktoré mu predchádzalo, bol porušený zákon v ustanoveniach, o ktoré sa dôvod dovolania opiera a § 319 Trestného poriadku, v neprospech obvineného, aby podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku zrušil uznesenie Krajského súdu v Trnave z 23. júna 2022, sp. zn. 6Tos/58/2022, predchádzajúce uznesenie Okresného súdu Trnava zo 16. novembra 2021, sp. zn. 28Nt/43/2021, a to v celom rozsahu a zároveň, aby zrušil aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad a aby podľa § 386 ods. 2 Trestného poriadku prikázal Okresnému súdu Trnava, aby vec v potrebnom rozsahu znova prerokoval a rozhodol.

V dôvodoch vlastnoručne napísaného doplnenia dovolania obvinený poukazujúc na Chartu základných práv Európskej Únie, Lisabonskú zmluvu, ako aj Ústavu Slovenskej republiky zdôraznil, že má právo na účinný opravný prostriedok a prísnosť trestu nesmie byť neprimeraná spáchanému trestnému činu. S odkazom na prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) a odbornú literatúru, poukázal na potrebu zohľadňovania výnimočných okolností prípadu. V tejto súvislosti poukázal ešte na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky z 30. júla 2019, sp. zn. II. ÚS 4022/2018 a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 27. januára 2022, sp. zn. III. ÚS 368/2020. Ďalej dôvodil, že Krajský súd v Trnave nevykonával navrhnuté dôkazy a nevysvetlil z akého dôvodu takto postupoval. Vyjadril názor, že dotknutý krajský súd vykonáva súdnictvo formalisticky a účastníkom neposkytuje žiadnu reálnu ochranu.

K dovolaniu obvineného sa vyjadril prokurátor Okresnej prokuratúry Trnava (ďalej tiež „prokurátor“), ktorý s poukazom na § 368 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku, § 382 písm. f) Trestného poriadku konštatoval, že dovolanie bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné (o obnove konania). Ďalej dôvodil, že aplikácia nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS

284/2011, od obsahu ktorého obvinený odvodzoval prípustnosť dovolania, nie je v predmetnej veci z dôvodu zmeny právnej úpravy na mieste. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky obvineným podané dovolanie podľa § 382 písm. f) Trestného poriadku odmietol.

Aj keď obvinený na vyjadrenie prokurátora v prejednávanej veci nezareagoval, vzhľadom na to, že ide o identické vyjadrenie ako vo veci Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Tdo/63/2022, vo vzťahu, ku ktorému sa obvinený vyjadril, považoval najvyšší súd za potrebné aj v tomto rozhodnutí poukázať na jeho obsah. V dotknutom podaní obvinený uviedol, že všetky štátne inštitúcie vrátane súdov a prokuratúr sú pri rozhodovaní viazané nielen zákonmi, ale predovšetkým ústavou a pri rozhodovaní o právach a právom chránených záujmoch fyzických a právnických osôb musia dbať na to, aby postup pri ich rozhodovaní a samotné rozhodnutie bolo predovšetkým v súlade s ústavou a s medzinárodnými zmluvami o ľudských právach, ktorými je Slovenská republika viazaná, a ktoré majú prednosť pred zákonmi. Vo svojom podaní ďalej poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Tdo/57/2016, článok 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, článok 47 Charty základných práv Európskej únie, ktorý garantuje právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom a na článok 49 ods. 3 spomínanej Charty, v zmysle ktorého prísnosť trestov nesmie byť neprimeraná trestnému činu a vyjadril názor, že Okresný súd Trnava v konaní sp. zn. 3Nt/23/2020 nevezal do úvahy skutočnosti závažného charakteru, v dôsledku čoho odmietol vyhodnotiť výnimočné okolnosti prípadu a pomery páchatelia s ohľadom na jeho chorého syna a manželku. V tejto súvislosti poukázal na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 4022/2018, v zmysle ktorého v záujme individualizácie trestu a jeho pozitívneho vplyvu na páchatelia, musí súd nariaďujúci výkon trestu prihliadať aj na kumuláciu samostatne ukladaných trestov tak, aby nedošlo k výkonu neprimerane dlhého trestu, za takejto situácie súd nemusí nariaďiť výkon trestu ani v prípade, ak odsúdený nevedol v skúšobnej dobe riadny život. V tejto súvislosti ešte namietal, že k nariadeniu trestu v jeho prípade dôjde až po pätnástich rokoch (predpokladaný začiatok výkonu zvyšku trestu bol stanovený na 14. februára 2025), pričom namietal, že súd nebral do úvahy ani ustanovenie § 34 ods. 3 Trestného zákona, že výkonom trestu nemôže byť trestaná jeho rodina (choré dieťa). Vyjadril názor, že za takejto situácie môže zasiahnuť Najvyšší súd Slovenskej republiky a celú záležitosť prejednať v zmysle článku 7 ods. 2 a ods. 5, článku 154c ods. 1 ústavy (teda podľa Dohovoru a Charty, ktoré mu zabezpečujú väčší rozsah práv, a preto majú prednosť pred zákonom). V tejto súvislosti potom ešte uviedol, že v tomto smere je nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 284/2011 irelevantný, a preto sa distancuje od jeho použitia a uplatnenia s tým, že podnet ním podaný na Najvyšší súd Slovenskej republiky má podľa jeho názoru oporu v nálezoč Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. Pl. ÚS 106/2011, I. ÚS 311/2017, v článku 47 a 49 Charty základných práv Európskej únie, článku 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v odlišnom stanovisku k odôvodneniu nálezu sp. zn. III. ÚS 412/2020 a v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Tdo/57/2016, z ktorého vyplýva, že Najvyšší súd Slovenskej republiky môže rozhodnutie súdov nižších stupňov zrušiť aj s použitím článkov 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, pričom takýto postup žiada v zmysle článku 13 dotknutého Dohovoru. Na tomto podklade potom navrhol uznesenie Krajského súdu v Trnave z 30. septembra 2021, sp. zn. 5Tos/81/2021, ako aj uznesenie Okresného súdu Trnava sp. zn. 3Nt/23/2020 z dôvodu porušenia zákona v neprospech obvineného zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Trnava na ďalšie konanie a rozhodnutie. Vyjadrenie prokurátora považoval za neopodstatnené a z tohto dôvodu žiadal, aby nebolo brané do úvahy.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní posúdil naplnenie procesných podmienok pre podanie dovolania a zistil, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť na neverejnom zasadnutí, pretože bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

Podľa § 368 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie možno podať proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo ak boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa § 371.

V zmysle § 368 ods. 2 Trestného poriadku ak tento zákon neustanovuje inak, rozhodnutím podľa odseku

l sa rozumie

- a) rozsudok a trestný rozkaz,
- b) uznesenie o postúpení veci okrem uznesenia o postúpení veci inému súdu,
- c) uznesenie o zastavení trestného stíhania,
- d) uznesenie o podmiennečnom zastavení trestného stíhania,
- e) uznesenie o podmiennečnom zastavení trestného stíhania spolupracujúceho obvineného,
- f) uznesenie o schválení zmiernu a zastavení trestného stíhania,
- g) rozhodnutie o uložení ochranného opatrenia,
- h) rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý riadny opravný prostriedok podaný proti rozhodnutiu podľa písmen a) až g), alebo rozhodnutie, ktorým odvolací súd na základe riadneho opravného prostriedku vo veci sám rozhodol.

Podľa § 371 ods. 2 Trestného poriadku minister spravodlivosti podá dovolanie okrem dôvodov uvedených v odseku 1 aj vtedy, ak napadnutým rozhodnutím bolo porušené ustanovenie Trestného poriadku alebo osobitného predpisu o väzbe, Trestného zákona alebo Trestného poriadku o podmiennečnom prepustení odsúdeného z výkonu trestu odňatia slobody, o výkone trestu, ktorého výkon bol podmiennečne odložený, o výkone zvyšku trestu po podmiennečnom prepustení alebo o výkone náhradného trestu odňatia slobody, ktorý bol uložený popri peňažnom treste.

Z citovaných ustanovení je zjavné, že dovolanie je jedným z mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré možno podať iba proti takzvaným meritórnym rozhodnutiam, teda rozhodnutiam vo veci samej, ktorými sa trestné stíhanie končí, a ktoré sú výslovne vymenované v ustanovení § 368 ods. 2 Trestného poriadku. Prípustnosť dovolania teda nie je možné vyvodzovať len z izolovaného znenia ustanovenia § 368 ods. 1 Trestného poriadku bez súčasného použitia jeho odseku 2, pretože naposledy spomínané ustanovenie (§-u 368 ods. 2 Trestného poriadku) na odsek 1 výslovne odkazuje.

Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok proti právoplatným a záväzným rozhodnutiam súdov predstavuje výrazný zásah do právnej istoty a stability právnych vzťahov v právnom štáte, preto je jeho použitie len mimoriadne, výnimočné a je obmedzené na nápravu len tých najzásadnejších väd, ktoré by svojimi dôsledkami mohli zásadne ovplyvniť trestné konanie [primerane rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) pod číslom 57/2007]. Preto dovolanie nie je prípustné voči všetkým rozhodnutiam vydávaným v priebehu celého konania ale len, ako to už bolo vyššie uvedené, proti meritórnym rozhodnutiam výslovne vymenovaným v § 368 ods. 2 Trestného poriadku.

S ohľadom na už spomínanú mimoriadnosť a výnimočnosť dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku vecnému preskúmaniu napadnutého rozhodnutia bráni predchádzajúce zistenie, že dovolanie bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému tento mimoriadny opravný prostriedok nie je prípustný.

V prejednávanej veci podal obvinený J. X. dovolanie proti uzneseniu krajského súdu, ktorým bolo právoplatne rozhodnuté o jeho návrhu a návrhu navrhovateľky na povolenie obnovy konania. Z ustanovení § 368 ods. 2 Trestného poriadku, § 371 ods. 2 Trestného poriadku, ale ani iných ustanovení Trestného poriadku však nevyplýva prípustnosť podania dovolania proti uzneseniu o odmietnutí návrhu obvineného na povolenie obnovy konania a ani proti uzneseniu o zamietnutí sťažnosti obvineného proti takémuto uzneseniu.

Podľa § 382 písm. f) Trestného poriadku odvolací súd na neverejnom zasadnutí uznesením, bez preskúmania veci, odmietne dovolanie, ak bolo podané proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

Keďže dovolanie obvineného J. X. bolo podané proti rozhodnutiu súdu, proti ktorému jeho podanie nie je prípustné, najvyššiemu súdu nezostávalo nič iné, len podané dovolanie na neverejnom zasadnutí bez preskúmania veci podľa § 382 písm. f) Trestného poriadku odmietnuť (primerane v tomto smere rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 98/2020, III. ÚS 135/2023).

Nad rámec uvedeného len pre úplnosť najvyšší súd dodáva, že ústavný súd v obvineným namietanom rozhodnutí sp. zn. II. ÚS 284/2011 posudzoval možnosť podania dovolania proti právoplatnému rozhodnutiu v konaní o návrhu na povolenie obnovy konania k 4. augustu 2010, kedy najvyšší súd svojím rozhodnutím sp. zn. 4Tdo/28/2010 konštatoval, že dovolanie proti takémuto rozhodnutiu nie je prípustné poukazujúc na ustálenú súdnu prax najvyššieho súdu prezentovanú rozhodnutím najvyššieho súdu publikovaným v Zbierke pod číslom 19/2007.

Podľa § 368 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku v znení účinnom k 4. augustu 2010

- (1) Dovolanie možno podať proti rozhodnutiu súdu, ktorým bola vec právoplatne skončená.
- (2) Dovolanie nemá odkladný účinok.

Trestný poriadok v znení k 4. augustu 2010 teda výslovne neuvádzal, ktoré rozhodnutia je potrebné považovať za rozhodnutia, ktorým bola vec právoplatne skončená, pričom ich vymedzenie publikovaným súdnym rozhodnutím považoval ústavný súd za reštriktívne.

Novelou Trestného poriadku, teda zákonom číslo 262/2011 Zb. však bolo ustanovenie § 368 ods. 1 a ods. 2 zmenené tak, že v ňom boli výslovne vymenované rozhodnutia, proti ktorým je možné dovolanie podať (tak ako je to vyššie citované) s tým, že medzi ne rozhodnutie o návrhu na povolenie obnovy konania, a to ani v spojení s ustanovením § 371 ods. 2 Trestného poriadku nepatrí, preto obvineným namietané rozhodnutie ústavného súdu nie je už v súčasnosti na tento prípad použiteľné.

Taktiež nad rámec uvedeného len pre úplnosť Najvyšší súd dodáva, že právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom podľa článku 47 Charty základných práv Európskej únie negarantuje zároveň aj právo na úspech podľa predstáv obvineného, v podstate čoho sa obvinený v prejednávanej veci domáha. Taktiež nie je možné bez ďalšieho odôvodniť postup v rozpore so zákonom (v prejednávanej veci s ustanoveniami § 368 ods. 1, ods. 2 Trestného poriadku, § 371 ods. 2 Trestného poriadku) s poukazom na článok 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, prípadne článok 47 Charty základných práv Európskej únie. Napokon ani choroba dieťaťa prípadne manželky, nemusia samé osebe predstavovať výnimočné okolnosti na strane obvineného, pričom za zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby podľa § 208 ods. 2 Trestného zákona účinného v čase spáchania skutku obvineným bolo možné uložiť trest odňatia slobody vo výmere od 7 do 15 rokov s tým, že podľa § 43 Trestného zákona zákonným limitom pre ďalší trest spolu s pôvodne uloženým trestom je doba dvadsiatich piatich rokov (prípadne trest odňatia slobody na doživotie), preto ani ďalší trest spolu s pôvodne uloženým trestom v celkovej výmere 13 rokov, 9 mesiacov a 7 dní za obvineným spáchané trestné činy (zločin týrania blízkej osoby a zverenej osoby a trestný čin vraždy) sa nejaví byť ako na prvý pohľad, zjavne neprimeraný.

Na základe vyššie uvedených dôvodov preto senát najvyššieho súdu jednomyselne rozhodol tak, ako je to uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.